

Da li nije ovaj Svetosavski nacionalizam uzak, isključiv i nesavremen? Gle, Sveti Sava je živeo pre 700 godina a mi se sad nalazimo u 20. veku?

Istina je, da je Sveti Sava živeo pre 700 godina, ali njegov nacionalizam živeo je i korenio se i rastao u Savinom narodu kroz svih sedam stoleća do danas. Mi smo rođeni u tom nacionalizmu, i taj nacionalizam je još neprestano živa sila u nama. Primer Svetoga Save najbolje svedoči, da njegov nacionalizam niti je uzak ni isključiv. Pre svega naš svetitelj je proveo više od dve decenije u jednoj internacionalnoj sredini, ili bar interpravoslavnoj. To je Svetogorska sredina, monaška republika, sastavljena od Grka i Rusa i Rumuna i Bugara i Arnauta i Đurđijanaca i Arapa. U toj i tako raznorodnoj sredini Sava se naučio voleti ljude raznih narodnosti i bio je neizmerno voljen od svijū. Pa iako je proveo svoje najimpresivnije mladićske godine u takvoj internacionalnoj sredini, Sava nije postao internacionalist, no žarki jevanđelski nacionalist. I docnije kao starac on nije dao da se do njegovog srca dohvati šovinizam ili isključivost prema drugim narodima, bližim i daljnim, nego je pružao svoju pomoć svakome narodu Božjem na zemlji gde god je dolazio i gde god je mogao. Taj neisključivi i široki duh pošte i ljubavi prema svima narodima nasledio je srpski narod od svog svetitelja i održao ga je na visini i u časti kroz duge. Svetosavske vekove. Mi često čitamo u narodnim pesmama, kako naši prvi junaci nazivaju braćom ljude druge krvi i jezika i vere. Tako na primer Marko Kraljević govori ciganinu:

"Bogom brate, Suljo ciganine!"

A Strahinić ban opet derviša turskog oslovljava bratom:

"Bogom brate, starišu dervišu!"

Vi koji ste ratovali u poslednjem Svetskom Ratu vi možete dati lično svedočanstvo jednog retkog prizora, kako su se naši vojnici ponašali prema vojnicima iz Afrike i Azije, prema ljudima crne i žute rase, koje su Evropljani doveli na bojište iz svojih kolonija. Dok su se sami Evropljani tuđili tih svojih podanika, crnaca i žutokožaca, ne hoteći s njima ni jesti ni piti ni pod istim šatorima boraviti, dotle su naši vojnici s njima drugovali, jeli, pili, u bolesti obilazili ih, u nevolji pomagali, na svojim slavama častili i gostili, razgovarajući sa njima prstima i